

SZÉCHENYI TUDOMÁNYOS EST

2010. április 7.

TUDOMÁNY GYŐRBEN MINDENKINEK

Önök

KÖSZÖNTJÜK HALLGATÓINKAT!

Dr. Gál Péter: Quo vadis automobil? -
Hogyan autózunk a következő évtizedben?

előadását hallhatják!
Befektetés a jövőbe

Quo vadis automobil? – Hogyan autózunk a következő évtizedben?

- **A mobilitás és annak következményei**
- **A járművek károsanyag emissziója**
- **A járművek üzemanyag fogyasztása és CO₂-kibocsátása**
- **A tervezett szabályozások és a határértékek betartásának lehetőségei**
- **A klímagázok forrása és hatásuk Földünk éghajlatára**
- **Hogyan gazdálkodunk a hagyományos energia-készletekkel?**
- **Hogyan tovább? – Új stratégiák az autók hajtásának fejlesztésében**
- **Alternatív hajtóanyagok**
- **Hibrid hajtásrendszerek**
- **Prognózisok a következő évtizedre**

A mobilitás általános megvalósítása korunk egyik legnagyobb vívmánya.

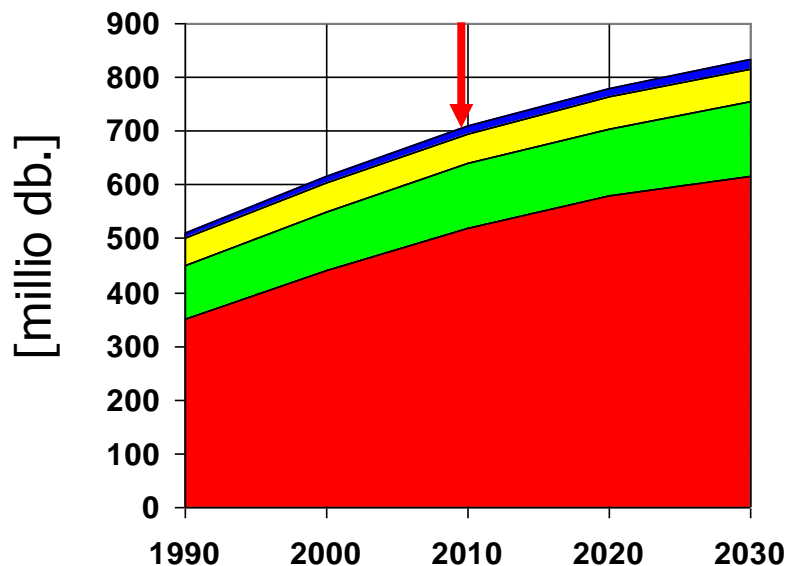
Az eszmék, az emberek és az áruk szabad áramlásának lehetősége közép-kelet Európában a kilencvenes években az emberi jogok kiteljesedését eredményezte.

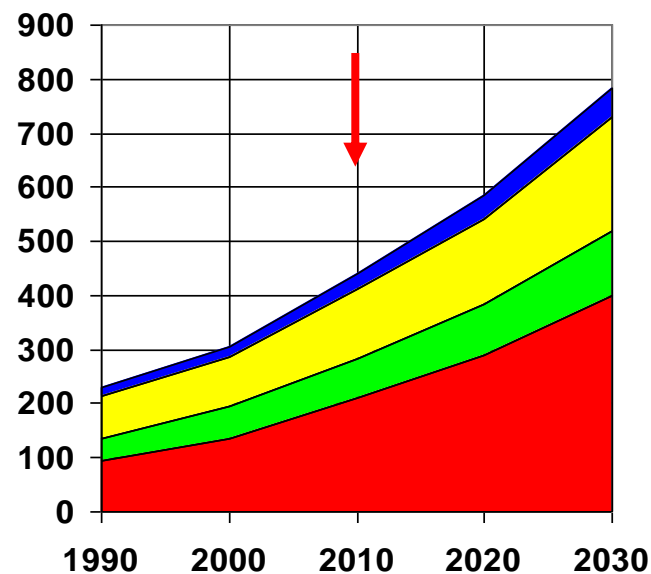

A forgalomban lévő járművek számának alakulása

OECD – országok

„fejlődő” országok

2010 → több mint 1.1 milliárd jármű

- személygépkocsik
- könnyű szállító járművek

- motorkerékpárok
- haszonjárművek

A forgalomban lévő járművek számának dinamikus növekedése láttán felmerül a kérdés: hol van a fenntartható fejlődés határa?

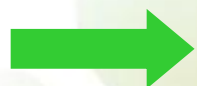
Válasz a fenntartható fejlődés két legfontosabb kérdésére:

Környezet terhelése

Károsanyag kibocsátás csökkentése

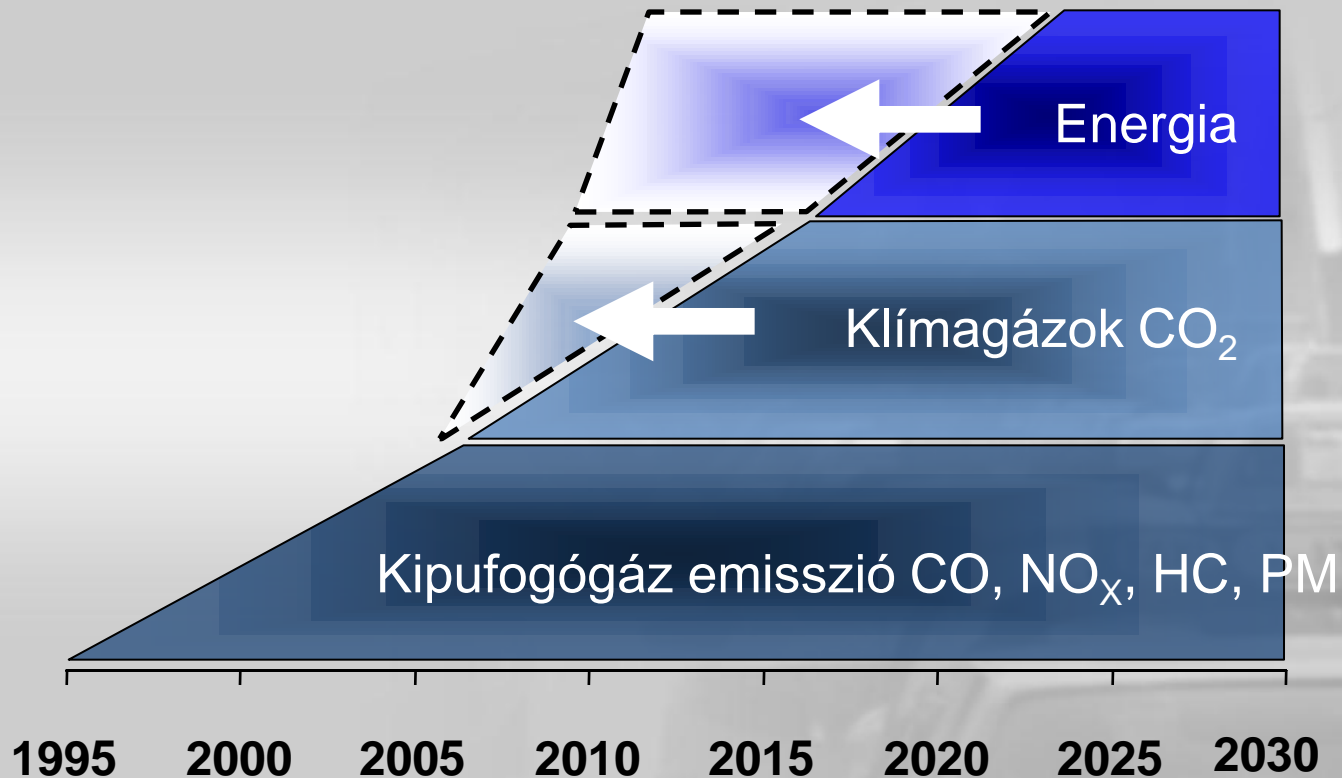
Energia-készletek felemésztése

Tüzelőanyag-fogyasztás csökkentése

A hajtás-rendszer fejlesztési irányait meghatározó kihívások

Forrás: VW

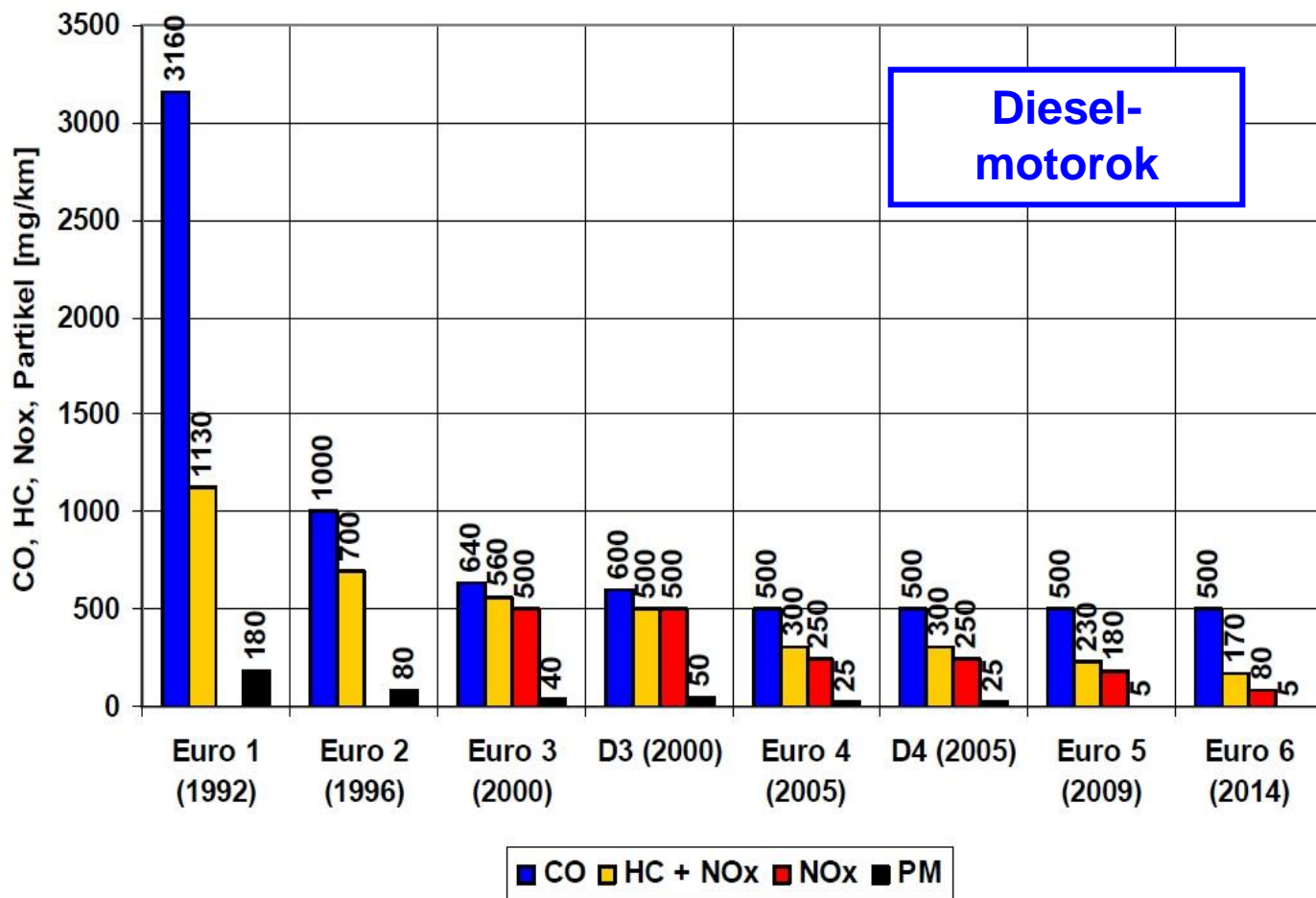
A gépjárművek károsanyag kibocsátását nemzeti- és nemzetközi megállapodások, törvények egyre szigorúbban és **eredményesen** befolyásolják.

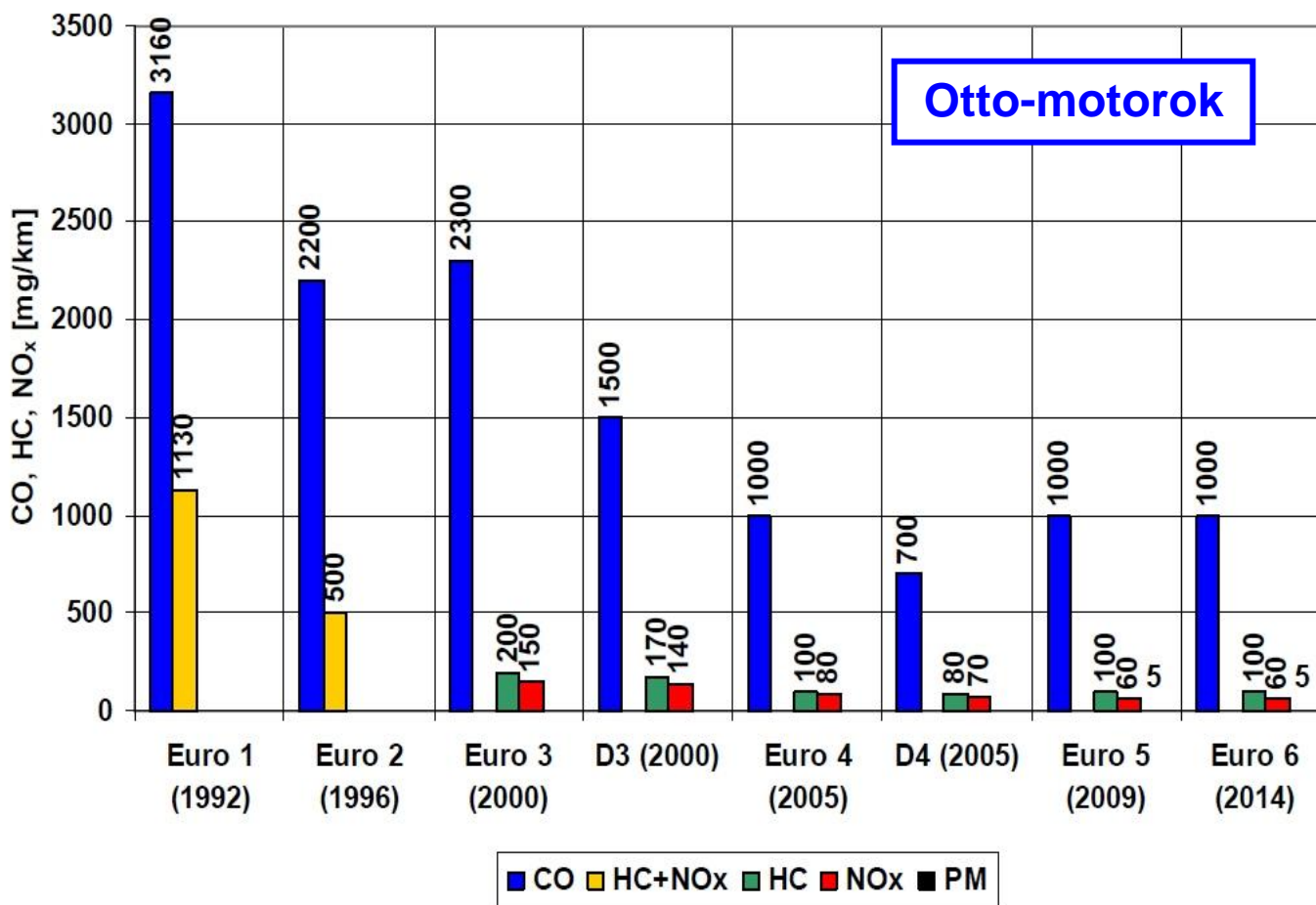

Károsanyag-kibocsátás csökkentése A megengedett emissziókat nemzetközi egyezmények, törvények szabályozzák

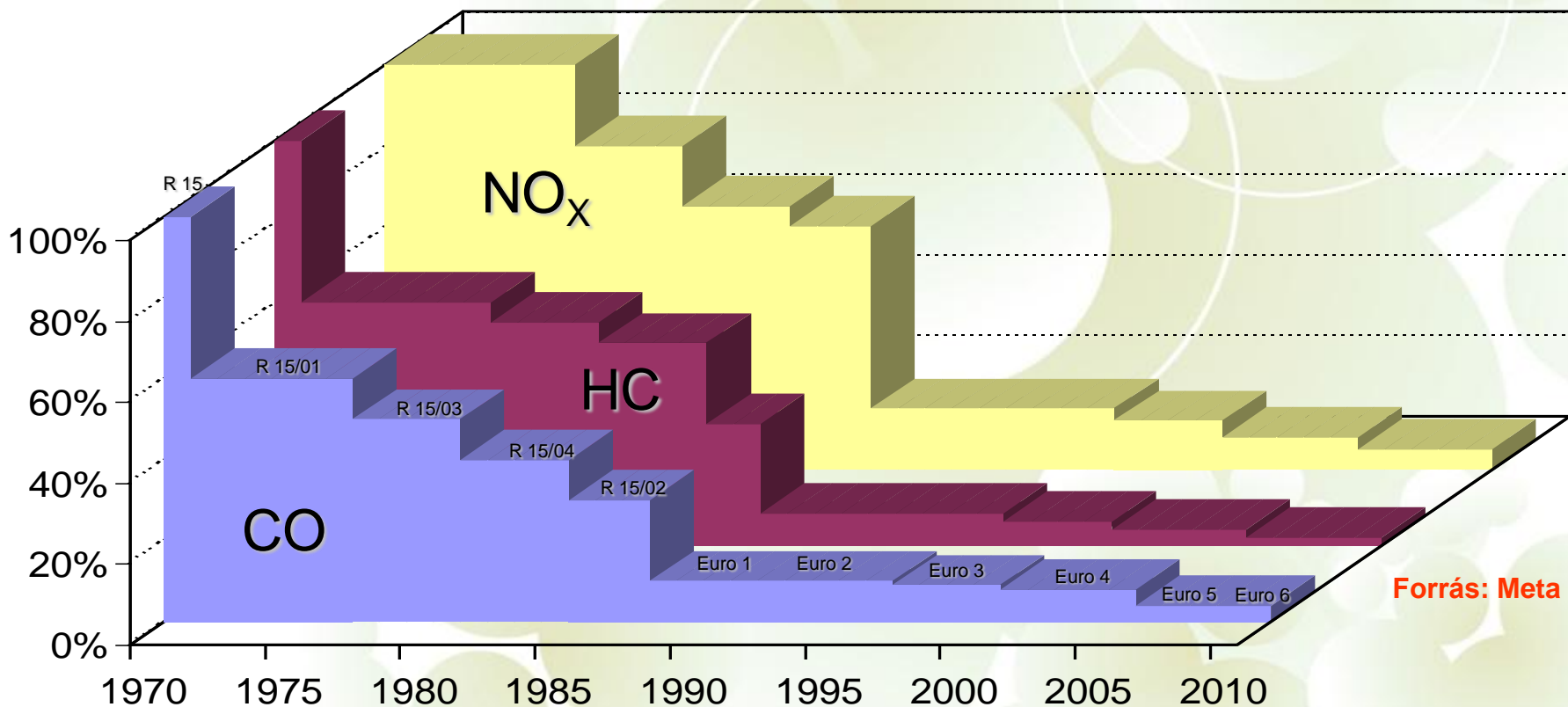

Károsanyag-kibocsátás csökkentése A megengedett emissziókat nemzetközi egyezmények, törvények szabályozzák

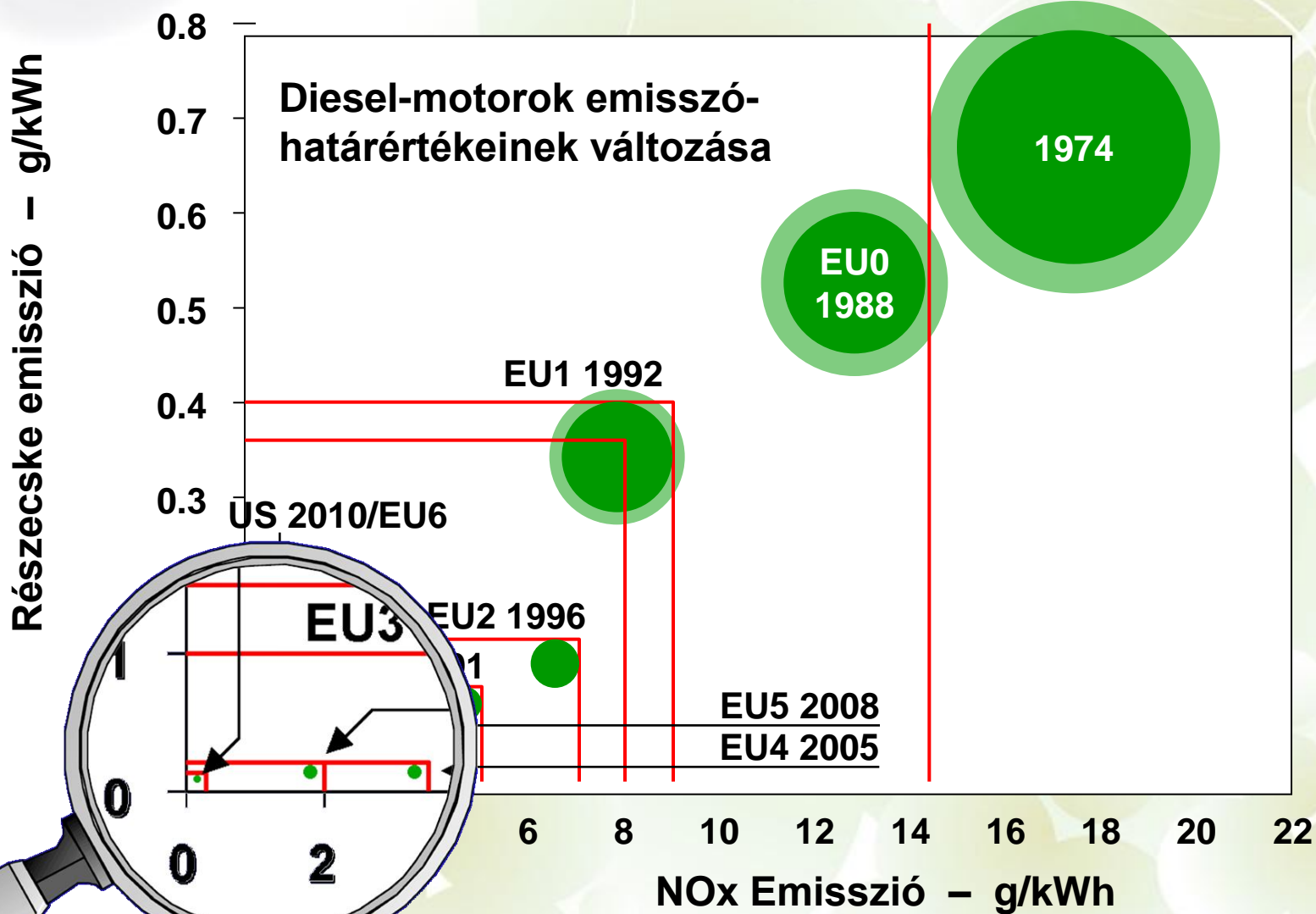

Károsanyag emisszó határértékek alakulása Európában (SZGK)

Forrás: Meta

Az autóipar eddig mindig teljesítette azokat az elvárásokat, amelyeket a törvényhozás a járművek károsanyag-kibocsátásának csökkentése érdekében megfogalmazott.

1995-től kezdve lényeges változás a környezet-politikában

a Föld éghajlatának változásáért a klímagázokat teszik felelőssé!

Nemzetközi konferenciák a CO₂ emisszió csökkentésére

Klíma-konferenciák:

-
- 1992, Rio de Janeiro
  - 1995, Berlin
  - 1997, Kyoto
  - 1998, Buenos Aires
  - 2001, Marrakesch
  - 2003, Mailand
  - 2004, Buenos Aires
  - 2005, Montreal
  - 2006, Nairobi
  - 2007, Bali
  - 2008, Posen
  - 2009, Kopenhagen

A Kyoto Konferencián meghatározták a klímagázokat és a széndioxid-hoz viszonyított egyenérték átszámításuk arányát.

Az alábbi táblázat a Németországban 2001-ben mért adatokat és azok CO₂-egyenértékre való átszámítását mutatja

	tonna		tonna	
Kohlendioxid (CO ₂)	858.000.000	1	858.000.000	87,4 %
Methan (CH ₄)	2.885.000	23	66.335.000	6,8 %
Lachgas (N ₂ O)	194.000	296	57.424.000	5,8 %
Összesen :			981.779.000	100%

A földi atmoszféra összetétele (térfogat %-ban)

A földfelszín közelében tiszta, száraz levegőben mérve

Nitrogén	78,08
Oxigén	20,95
Argon	0,93
Széndioxid	0,034
Hidrogén	0,00005
Egyéb nemesgázok	0,00245

A tiszta levegő csak 0,038%-ban tartalmaz CO₂-t

1 CO₂-molekulára 2.630 más gázmolekula jut!

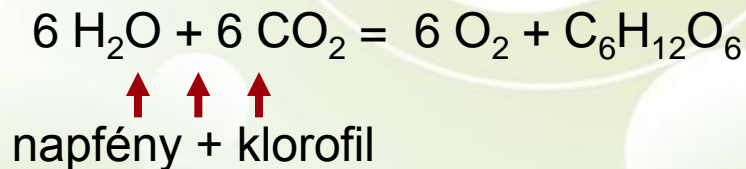

Ezzel a részarányal a szénmonoxid csak nyomelemnek számít.

A jelentősége abban van, hogy nappal elnyeli, abszorbálja a Napról a Föld felszínére jutó hősugárzás egy részét, ill. éjszaka a Földről a világűr felé irányuló hősugárzás egy részét.

Ezzel „szabályozza” a földi átlaghőmérsékletet, a mindennapi életünket befolyásoló klímát.

A növények fotoszintézise révén meghatározó szerepe van a levegőben lévő oxigén újratermelésében.

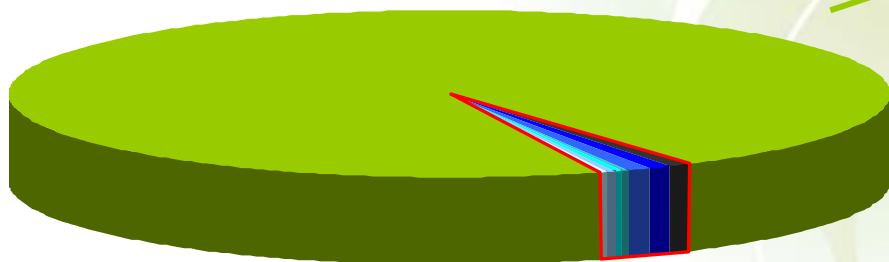

Ugyanakkor a Kyoto-konferencia óta a széndioxidot teszik felelőssé az atmoszférikus üvegház-hatás erősödéséért, az éghajlat állítólagos változásáért.

Honnan származik a földi CO₂-emisszió

CO₂ emisszió (800 Gt/év)

Természet 770 Gt/a

(óceánok 43%, talaj 28 %, vegetáció 28%, biomassa égése 1%)

Antropogén CO₂
emisszió 30 Gt/év

Közlekedés által okozott
CO₂ emisszió **5,7 Gt/év**
Ebből SZGK 1,8 Gt/a

Erőművek

Háztartások és
kisfogyasztók

Ipar

Biomassa égetése

Légiközlekedés,
hajózás, egyéb

TGK

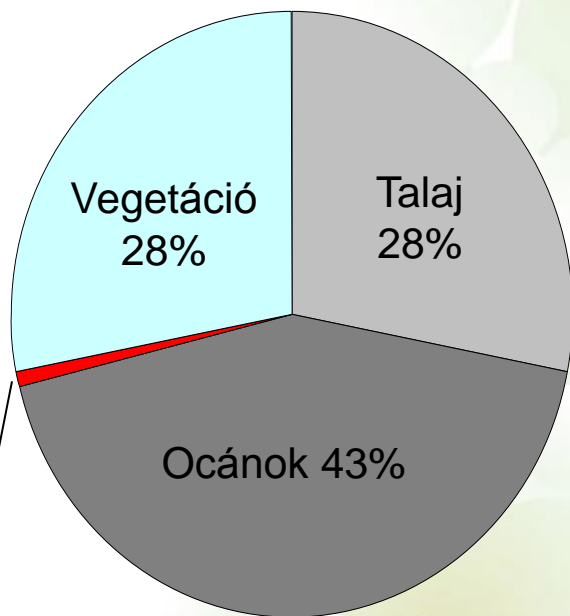
SZGK

(a teljes emisszió 0,225 %-a)

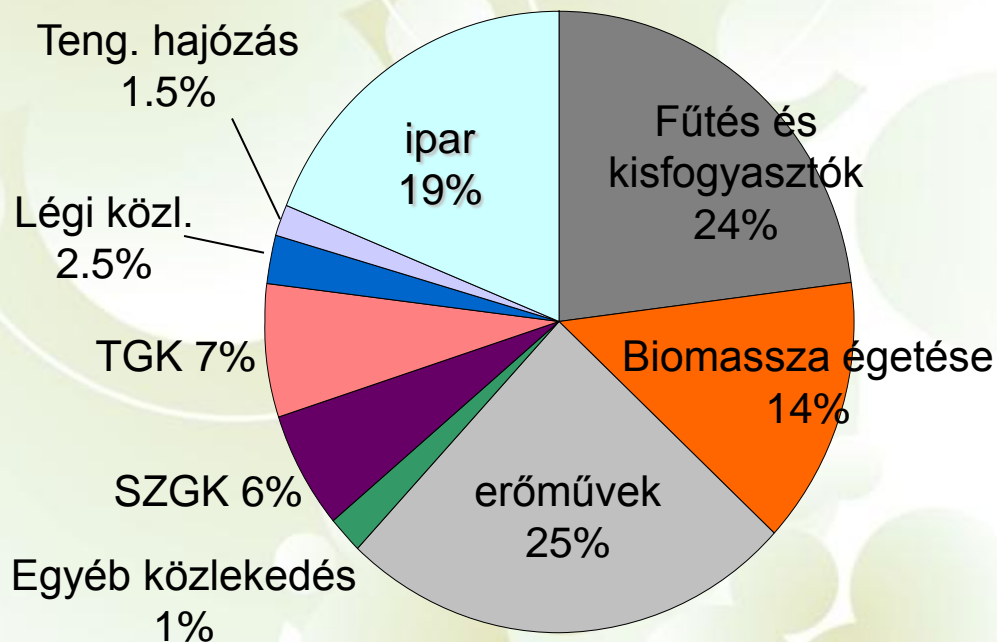
Honnan származik a földi CO₂-emisszió

**Természetes CO₂-emisszió
összesen 770 Gt/év**

Biomassza
égése 1%

**Antropogén CO₂-emisszió
Insgesamt 30 Gt/a**

A Világon mért klímagáz-emisszió

(2005)

Elektromos áram termelés	25 %
A termőföld használatának megváltoztatása + erdőirtás	18 %
Mezőgazdaság	14 %
Közlekedés	14 %
Ipar	14 %
Háztartás (fűtés, klíma, főzés stb)	8 %
Egyéb	7 %
Összesen	100 %
Gőz	???

**Napjainkban messze
nem a közlekedés a
legkritikusabb szektor!**

Példa:

**Mezőgazdaság,
állattenyésztés**

Egy fejőstehén által évente kibocsátott metángáz

Egy fejőstehén évente átlagosan 111,7 kg metángázt bocsát ki, ami egyenértékű egy az EU-Bizottság által megfogalmazott 130 g/km-es CO₂ kibocsátású gépkocsi 18 ezer kilométeres futásteljesítmény alatt mért CO₂ kibocsátásával.

Ha a keletkező trágyából a környezetbe jutó metán (CH₄) és kéjgáz (N₂O)hatását is figyelembe vesszük, akkor további mintegy 6000 km-es futásteljesítményt is hozzá kell számolni.

Különböző élelmiszerek CO₂ egyenértékei

 vaj	23500	 sültkrumpli	5670
 marhahús	13300	 kenyér	720
 baromfi	3490	 paradicsom	310
 sertéshús	3250	 burgonya	200
 tojás	2570	 rizs	4130
 tej	940		

CO₂-Äquivalent, Angaben in g/Kilo

Quelle: GEMIS tagesschau.de®

Különböző táplálkozási módok hatásának összehasonlítása

Hús- és tejtermék mentes étrend

bio 281 km

hagy. 629 km

Húsmentes étrend

bio 1.978 km

hagyományos 2.427 km

"Mindenevő" étrend

bio 4.377 km

hagyományos 4.758 km

hagyományos" 4.209 km

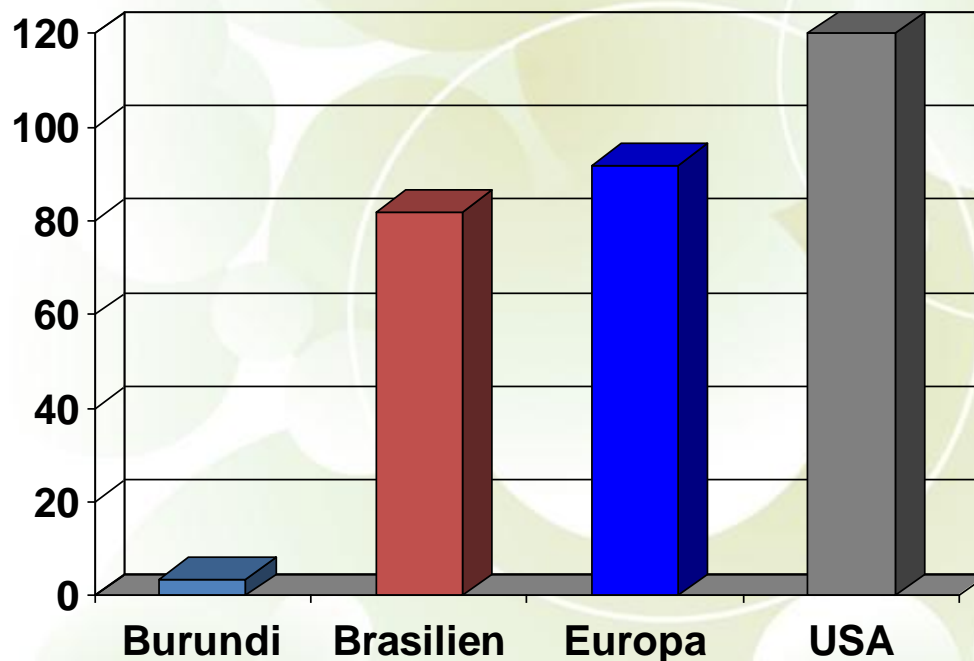
" -Marhahús sertéshússal helyettesítve

Bázis: az egyes élelmiszerekből átlagos fogyasztást feltételezve (Eurostat) és egy MBW 118d modell
119 g CO₂ / km kibocsátásával számolva

© foodwatch / Dirk Heider

Egy főre jutó húsfogyasztás (kg / év)

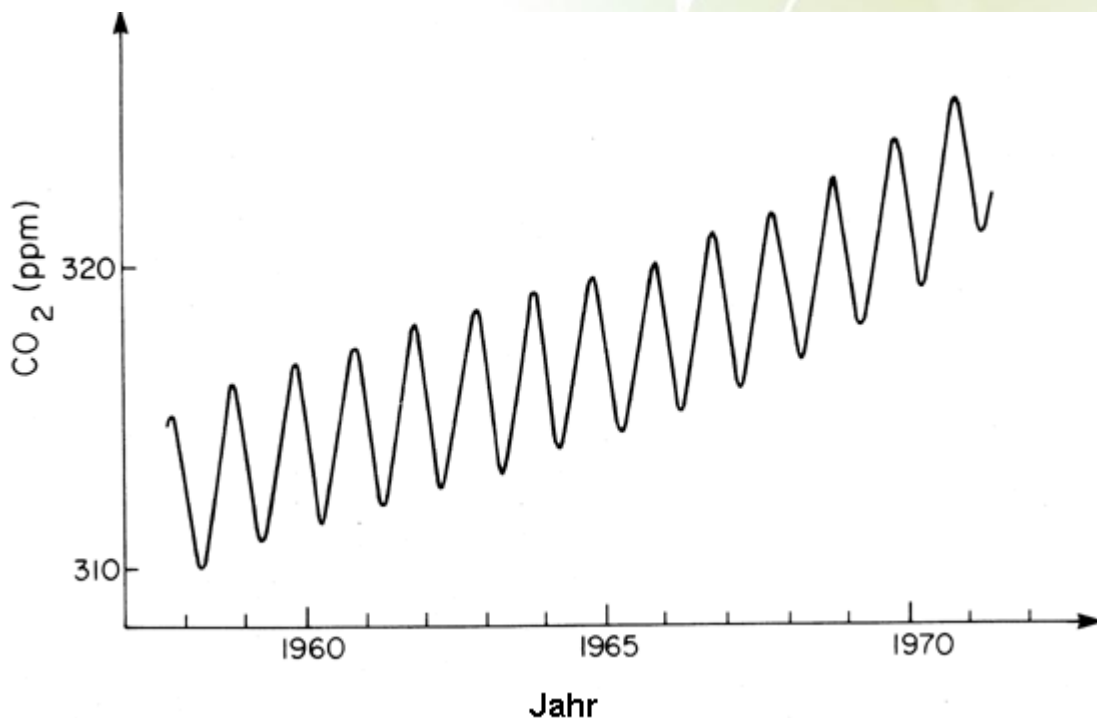
FAO előrejelzés 2050-re:

- Hústermelés 229 millió tonnáról → 465 millió tonnára
- Tejtermelés 580 millió tonnáról → 1043 millió tonnára

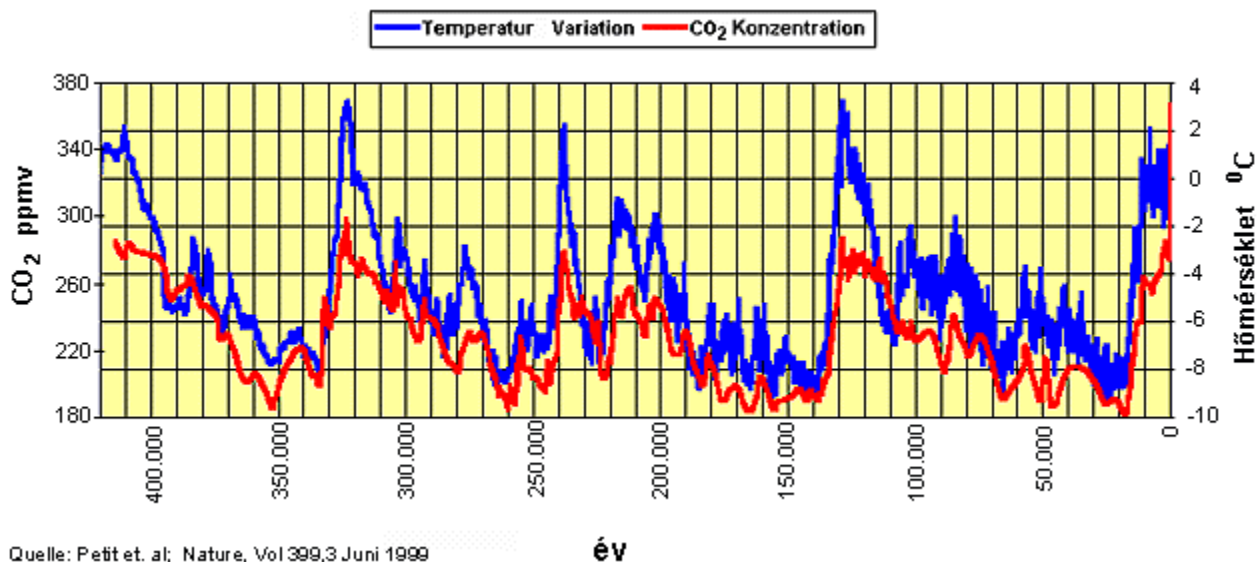
A széndioxid koncentráció változása a Hawaii szigeten a Mauna Loa hegységben 3400 m magasságban végzett mérések alapján

- Évszakonkénti változás a vegetáció hatására
- Évenként mintegy 0,7-0,8 ppm növekedés
- Jelenlegi koncentráció átlagértéke 330 ppm

A hőmérséklet és a CO₂ koncentráció változása az elmúlt 400 ezer évben az Antarktiszon

A hőmérséklet és CO₂-értékek az elmúlt ca. 450 ezer évben kb. 100 ezer év periódus szerint ingadoznak. A hőmérséklet növekedését a CO₂ koncentráció változása mintegy 500-1500 év fáziskéséssel követte.

Nyomós bizonyítékok a klíma változására

Az utóbbi évtizedekben években a nyersanyag- és így a kőolaj árának emelkedése kapcsán egyre gyakrabban felmerül a kérdés: meddig biztosítják a földi készletek a fenntartható mobilitást biztosító egyre növekvő járműpark igényeit

A valószínűsíthető klímaváltozási folyamat fókuszba kerülése pedig sürgetően felvetette a foszilis üzemanyagok helyett a szintetikus és a megújuló forrásokra támaszkodó „alternatív hajtóanyagok” fejlesztésének és előállításának igényét.

A Föld fejlődésének gondolati éve

A nyersanyagkészletek felhasználását, a környezetet szennyező, károsító tevékenységek robbanásszerű fejlődését és hatását az élő környezetre nehéz érzékelni.

Heinrich Siedentopf csillagász alkalmazta az u.n. gondolati évet arra a célra, hogy a Föld élővilágának 170 millió éves fejlődését emberi léptékben bemutassa. (170 millió év → 365 nap)

január 1.

márc.

május

július

szeptember

október

nov. 2. hete

december 30

megjelenik a vegetáció

első szárazföldi élőlények

lombos fák

őshüllők

dinoszauruszok kihalnak

a főemlősök kifejlődése

emberszabású majmok

szerszámot még nem használó, de már egyenesen járó ember elkezd életét

Újév előtt

4 óra

6 perc

36 másodperc

12 másodperc

megkezdődik a földművelés
időszámításunk kezdete
ipari forradalom
az első autó (1886)

A gondolati év utolsó 30"-ben az ember mindent megtesz azért, hogy a természetben eddig fellelhető nyersanyagokat és a szilárd, folyékony és gáznemű energia-hordozókat szinte tökéletesen felélje.

Meddig biztosíthatóak az egyre növekvő igények a ma ismert energia-készletek kitermelésével (feltételezve a jelenleg prognosztizált igény-növekedést)

Kőolaj	43 év
Földgáz	64 év
Kőszén és lignit	200 év
Uránium	40 év

Ha ehhez hozzászámoljuk a ma még gazdaságtalan előfordulásokat, a feltételezett "reménybeli" készleteket és a kitermelés feltételezhető technológiai fejlesztéseit, akkor ez az idő a következőkre növekszik:

Kőolaj	67 év
Földgáz	150 év
Kőszén és lignit	1500 év
Uránium	500 év

Mit tehet az autóipar a készletek kimerülésének késleltetése érdekében?

- Csökkenteni kell a motorok üzemanyag-fogyasztását
- Szorgalmazni kell az alternatív üzemanyagok alkalmazását

A fogyasztáscsökkentésre irányuló törekvéseket több szempontból is kedvező hatásúnak kell értékelni:

- Az üzemeltetési költségek csökkentése
- A készletek racionális felhasználása
- A motorüzem során keletkező klímagázok (CO₂) csökkentése

1995-től kezdve a Föld éghajlatának változásáért
a klímagázokat teszik felelőssé

A motorikus üzem során keletkező széndioxid mennyisége

$$m_{CO_2} = \frac{(0,82 \cdot m_{ü.a.} \cdot 0,29 \cdot CO - 0,866 \cdot HC)}{0,273}$$

m_{CO_2} az égés során keletkező széndioxid tömege

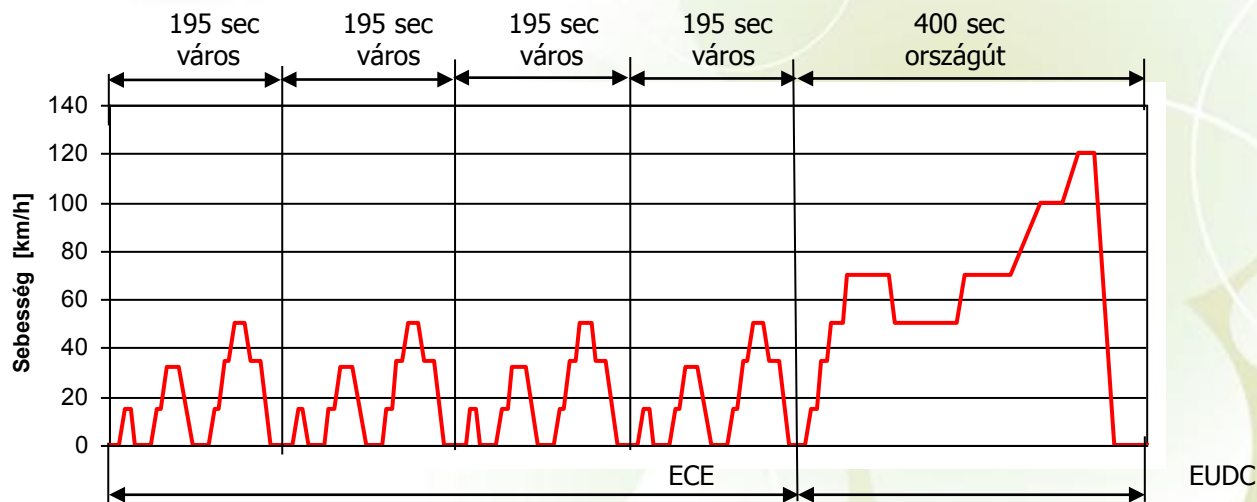
$M_{ü.a.}$ az elfogyasztott üzemanyag tömege

CO, HC a kipufogógázban mért emissziós tényezők

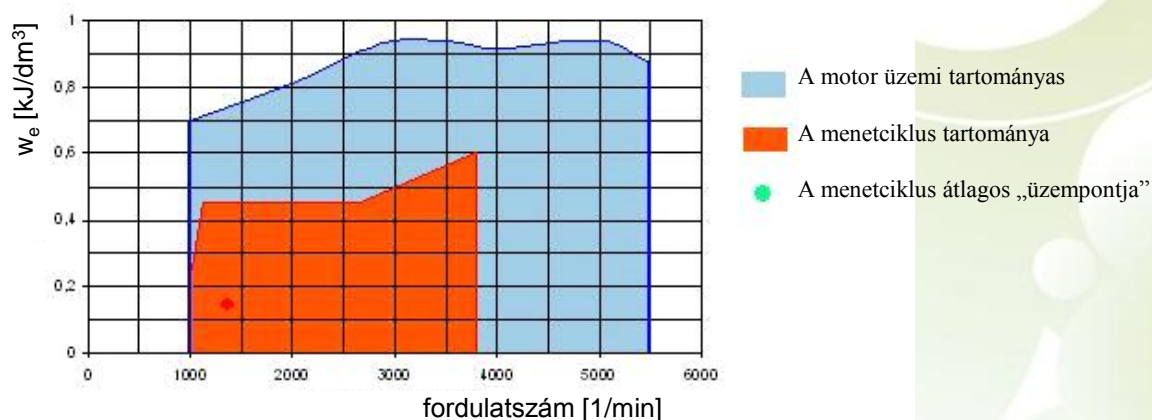
1 liter/100 km-es fogyasztásra vetítve a kibocsátott CO₂ mennyisége

Diesel-motor 26,5 g/km·CO₂ → de a Dieselmotor hatásfoka jobb!!

Benzinmotor 24,0 g/km·CO₂

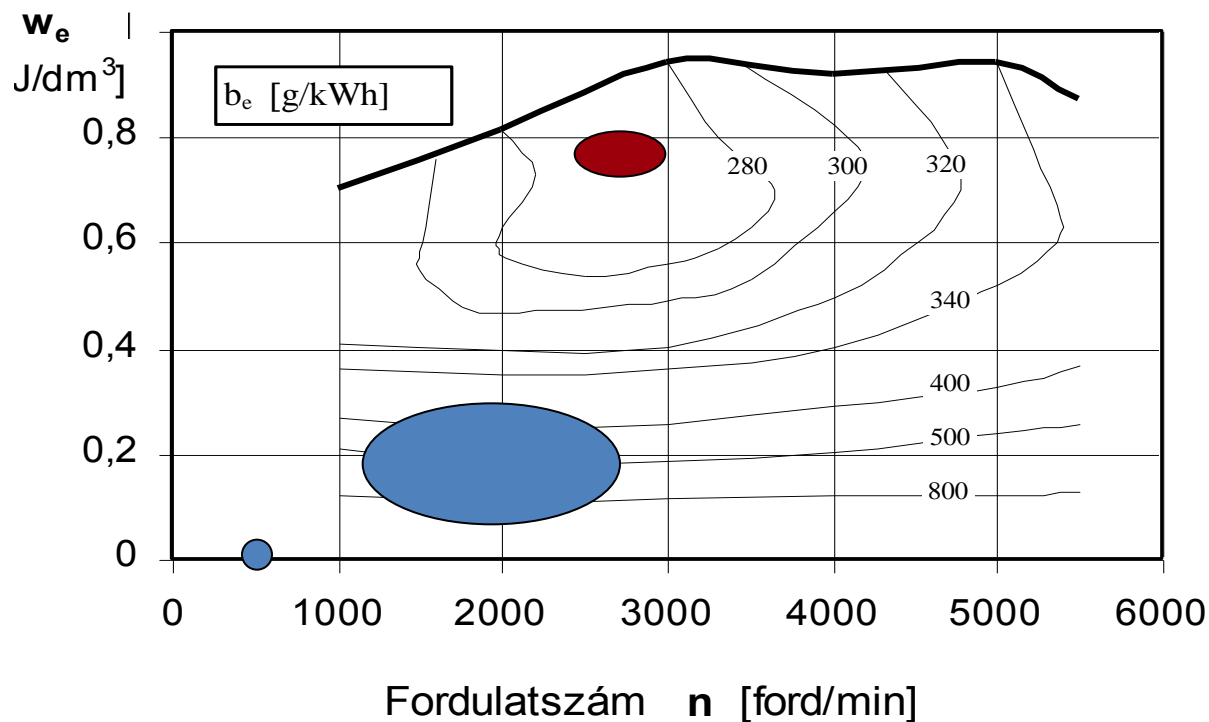

A kipufogógáz-emissziós értékek mérésekor alkalmazott Új Európai Menetciklus (EMVG)

Jellegzetes fogyasztási kagylódiagram

Optimális fogyasztás:

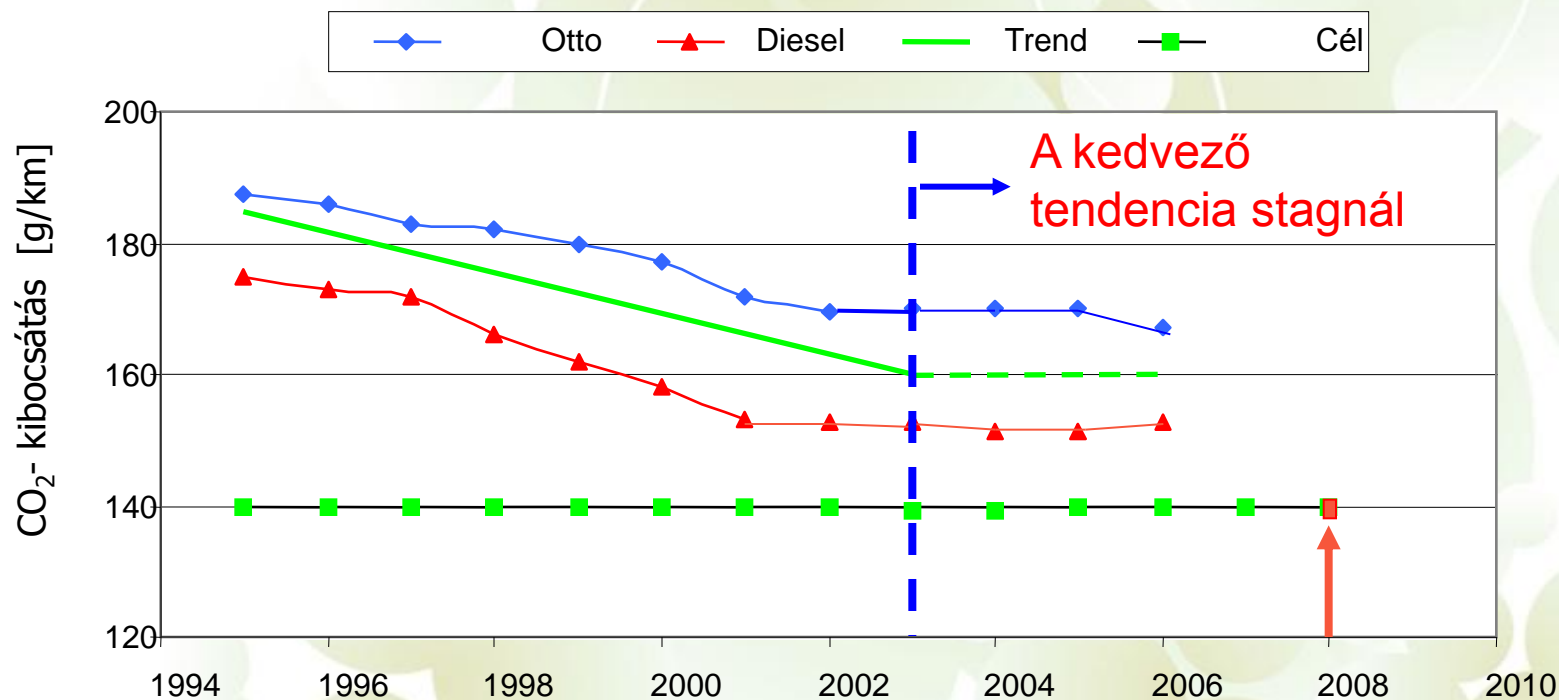
- Közepes fordulatszám
- Nagy terhelés

Európai menetciklus:

- Kis fordulatszám
- Kis terhelés
- + üresjárat

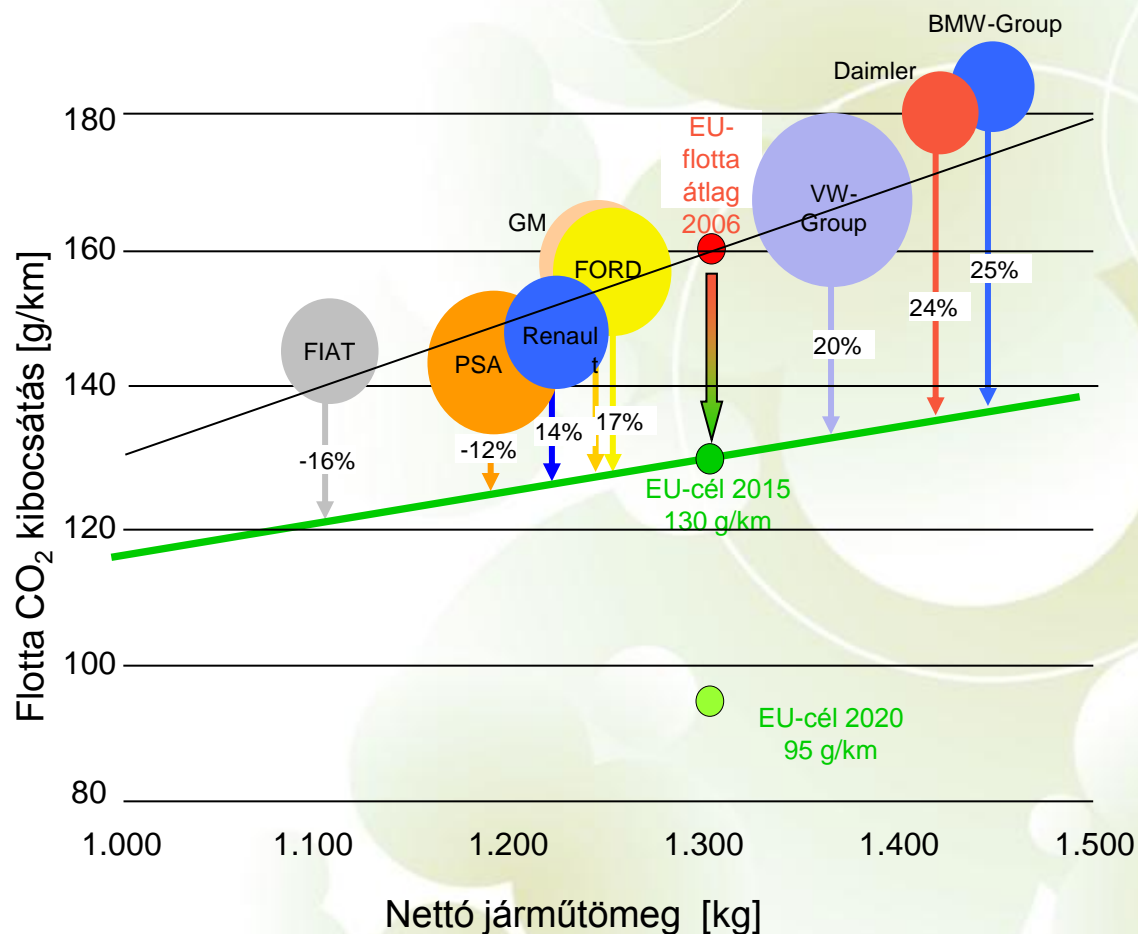

A tüzelőanyag-fogyasztással ekvivalens CO₂-kibocsátás csökkentése Az Európai Autógyártók Szövetségének önkéntes vállalása

Személygépkocsok CO₂ kibocsátásának EU-s szabályozása

1. Ütem (2015-ig)

Motor + hajtáslanc optimalizálással megoldható

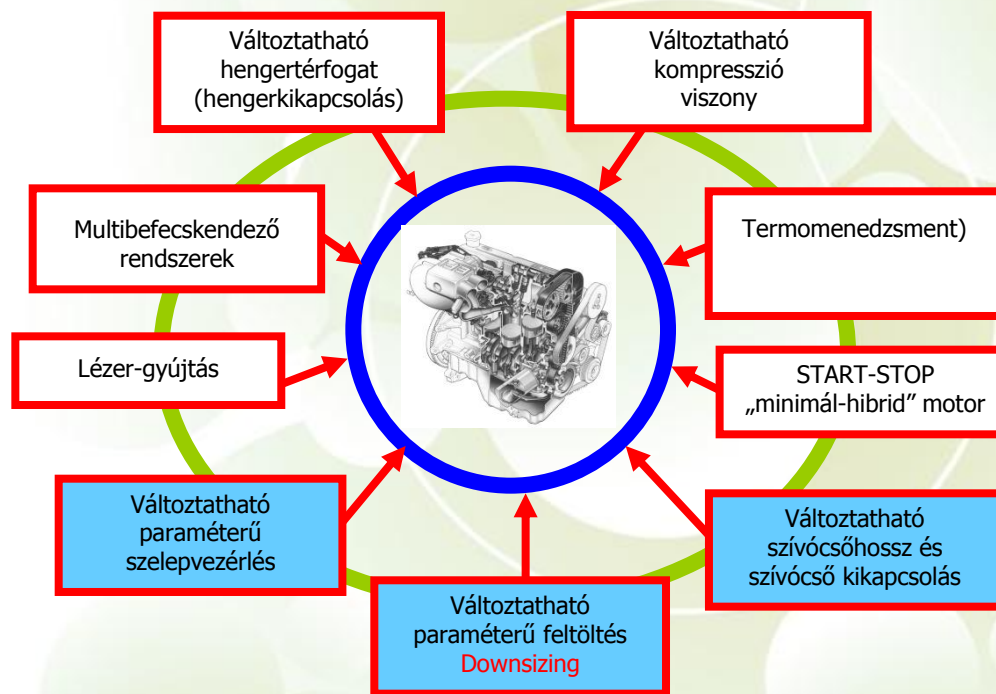
2. Ütem (2015-2020)

HCCI-eljárás

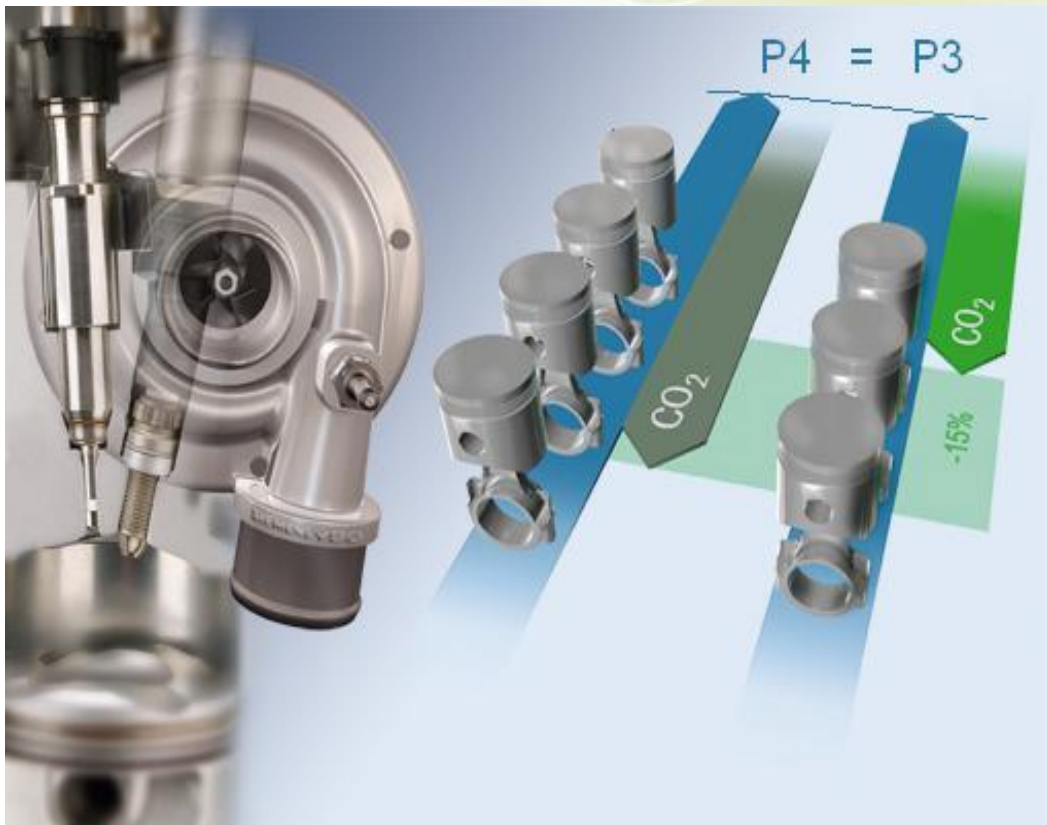
Alternatív tüzelőanyagok

Hibrid hajtás

.....

Innovatív motortechnikák a CO₂ határértékek elérésére

Downsizing

Módszer

- Hengertérfogat csökkentése
- A fajlagos energiasűrűség növelése feltöltéssel

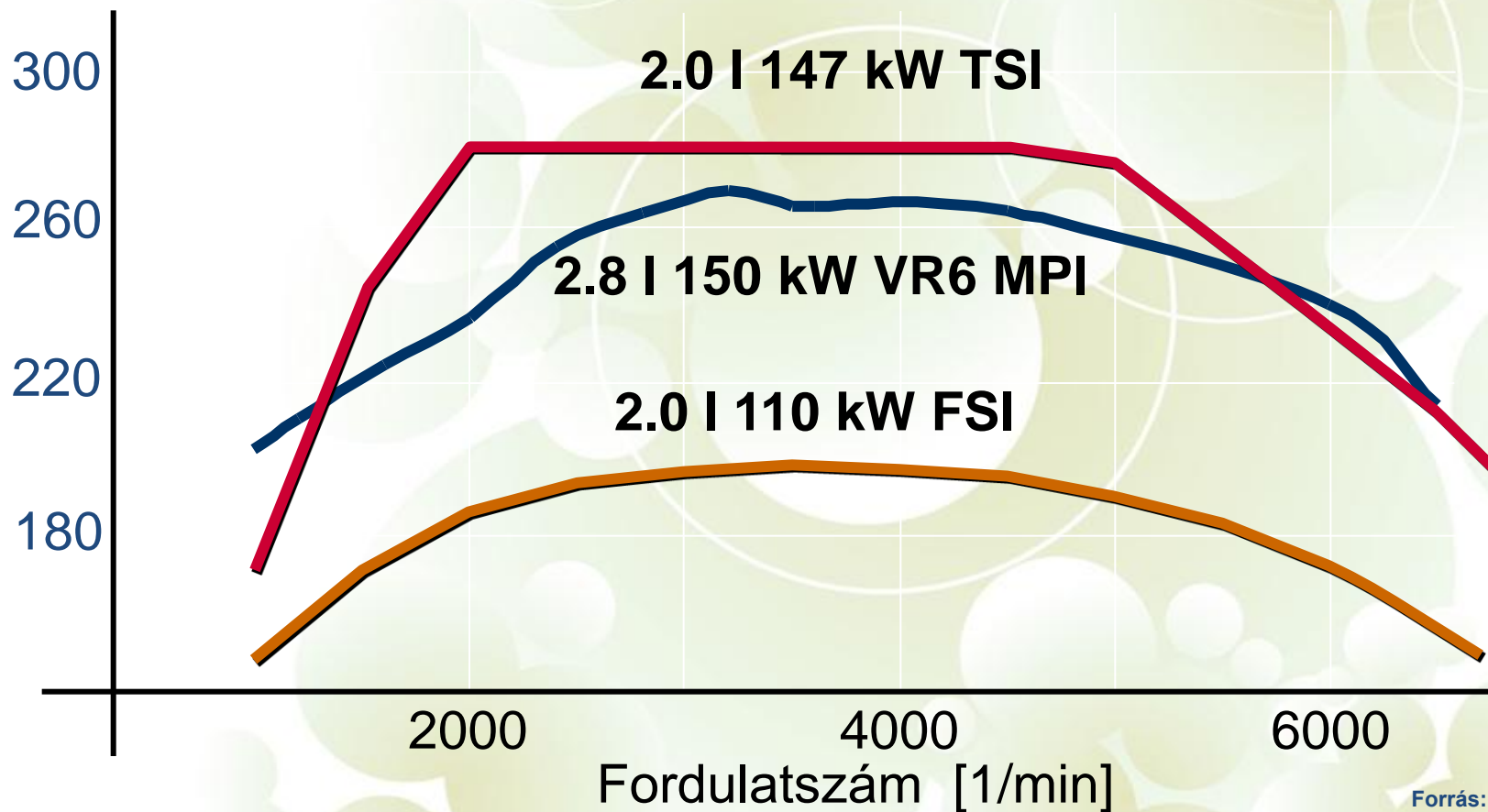
Eredmény

- Kisebb hengertérfogat ellenére változatlan teljesítmény
- A motor CO₂-kibocsátásának jelentős csökkentése

Downsizing

Nyomaték [Nm]

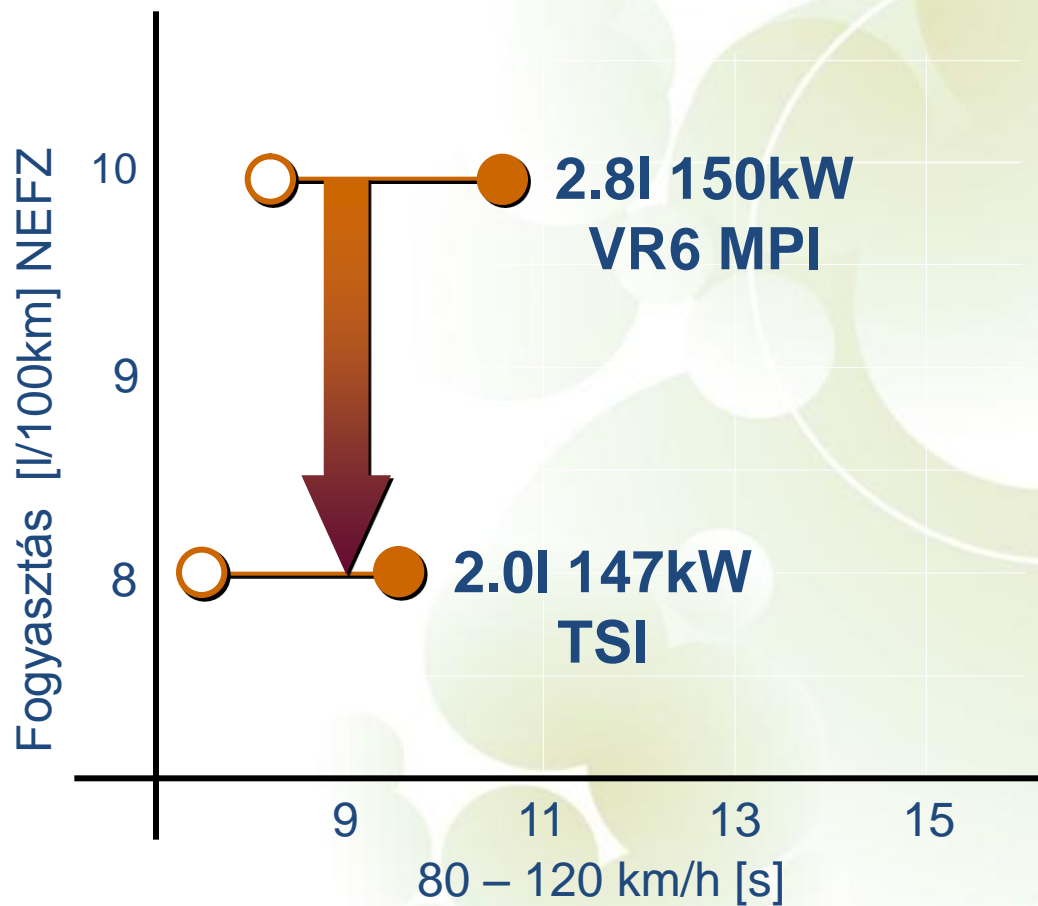

Forrás: VW

Fogyasztási és gyorsítási értékek összehasonlítása

Fogyasztáscsökkenés

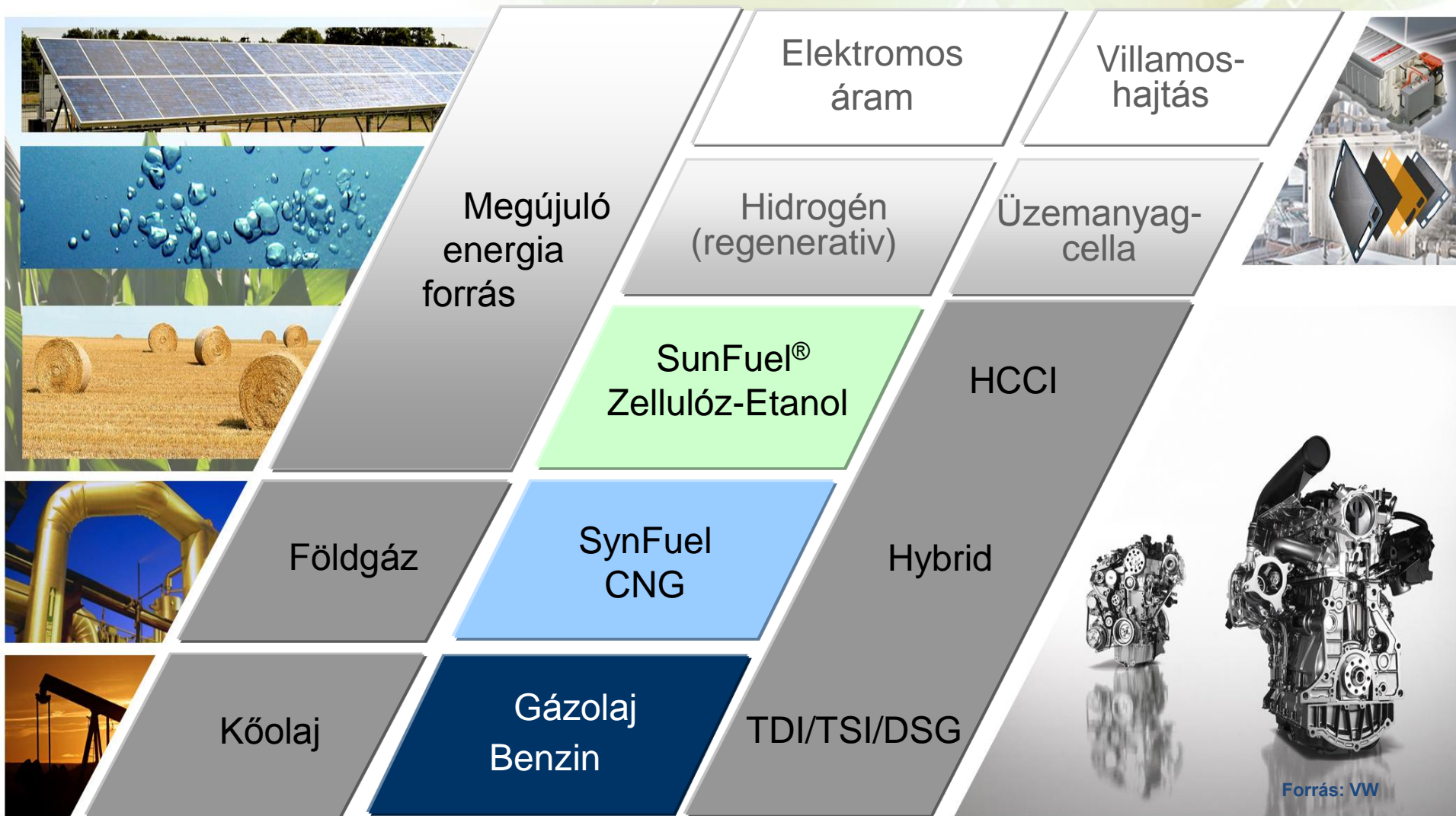
	%-ban
Feltöltés	6.0
VR6 - >R4	5.0
MPI - >FSI	2.0
Súrlódás	2.5
Égés	1.5
Seb.váltó	3.0

ca. 20.0 %

5.fokozat 6.fokozat

Komplex koncepció a klímagázok csökkentésére (2020-as célok)

Alternatív üzemanyagok használata

USA:

Otto: etanol

Diesel: -

Cél: 2022:
120-140 Mio. m³/év etanol

Europa:

Otto: etanol, földgáz, autogáz

Diesel: biodiesel

Cél: 10% 2020-ig

Oroszország:

Otto: autogáz

Diesel: -

Japán:

Otto: E-áram
Hybrid

Kína:

Otto: metanol

Diesel: DME, CtL

Brazília:

Otto: etanol

Diesel: biodiesel

Irán:

Otto: földgáz

Diesel: -

India:

Otto: autogáz

Diesel: biodiesel

Biogén üzemanyagok fajtái

Első generáció

- Biodiesel (repce)
- Etanol (gabona, cukorrépa)

Második generáció - SunFuel®

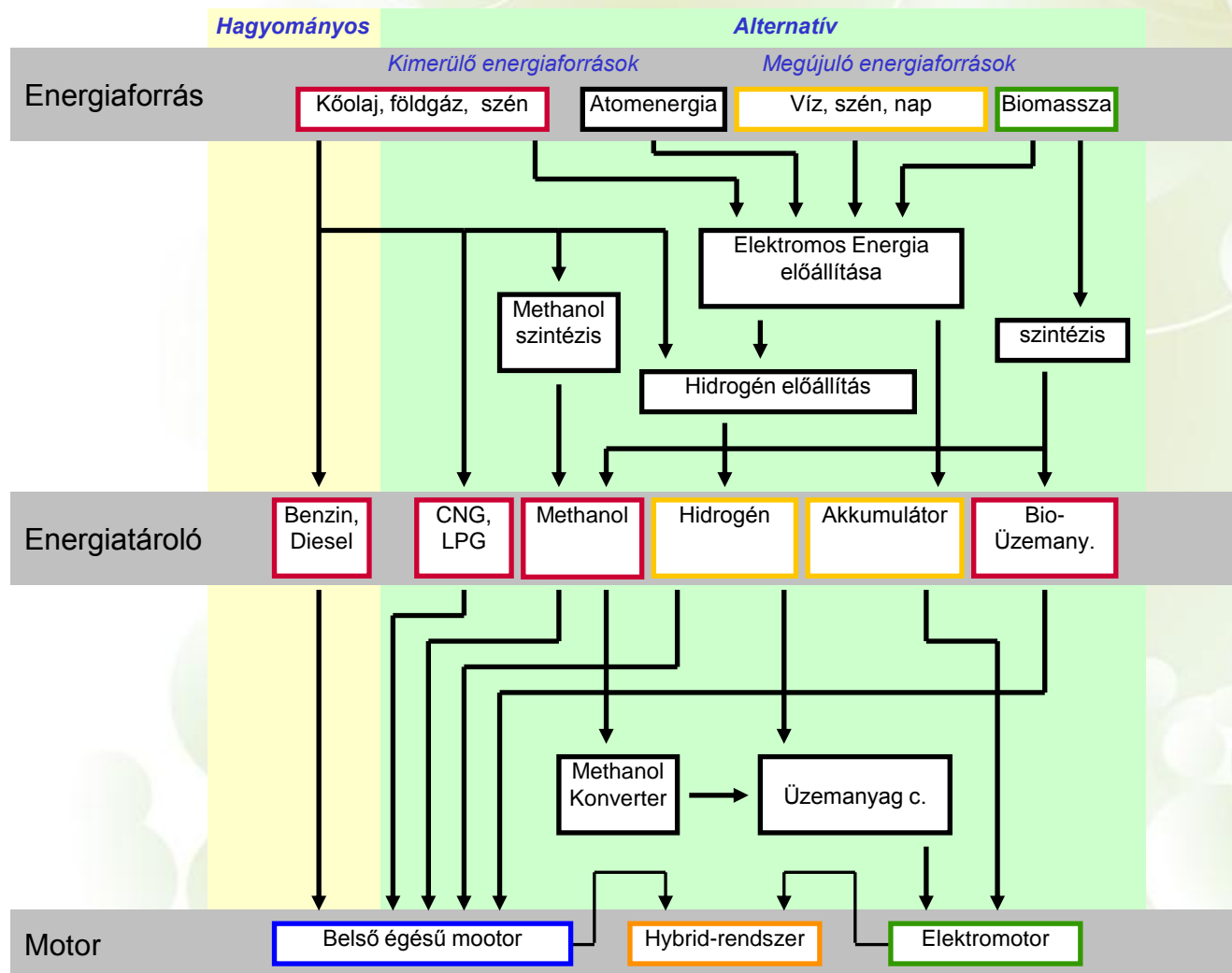
- Biomass to Liquid BtL (Choren)
- Zellulose Etanol (Iogen)

- nagy CO₂-t csökkentő potenciál
- Nincs beavatkozás a táplálékláncba
- Nagy hektáronkénti hozamok

Konventionelle/alternative Kraftstoffe/Antriebe

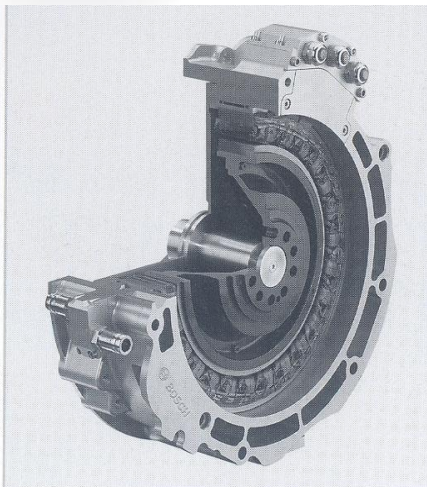
Akkumulátor – Az energiatároló méretezése

Típus	VKM	μ -Hybrid	Mild-Hybrid	Full Hybrid	Plug-in Hybrid	Elektro-Fahrzeug
Funkció	Starten	Start-Stopp (Rekuperation)	Start-Stopp Rekuperation (Boost)	Start-Stopp Rekuperation Boost (E-drive)	Start-Stopp Rekuperation Boost E-drive	E-drive
Energiatároló						
Elektromos telj. Kapacitás	~ 2 kW	~ 6 kW	~ 15 kW	~ 30 kW		~ 80 kW
Technológia	Blei-Säure		Nickel-Metallhydrid		Lithium-Ion	
	SuperCaps					

E-hajtómotor – Követelmények/kialakítás

Típus	VKM	μ -Hybrid	Mild-Hybrid	Full Hybrid	Plug-in Hybrid	Elektro-Fahrzeug
Funciók	Starten	Start-Stopp (Rekuperation)	Start-Stopp Rekuperation (Boost)	Start-Stopp Rekuperation Boost (E-drive)	Start-Stopp Rekuperation Boost E-drive	E-drive
Elektromos hajtómotor elektr. teljesítmény	~ 2 kW	~ 6 kW	~ 15 kW	~ 30 kW	~ 75 kW	
Feszültség	12 V	< 60 V	> 60 V	>> 60 V	>> 60 V	
Technológia kivitel	 DC-Starter	 Klauenpol PSM	 Scheibenbauformen PSM	 Kompaktformen ASM, PSM		

Alapfunkciók:

- Generátor
- Önindító

Kiegészítő funkciók

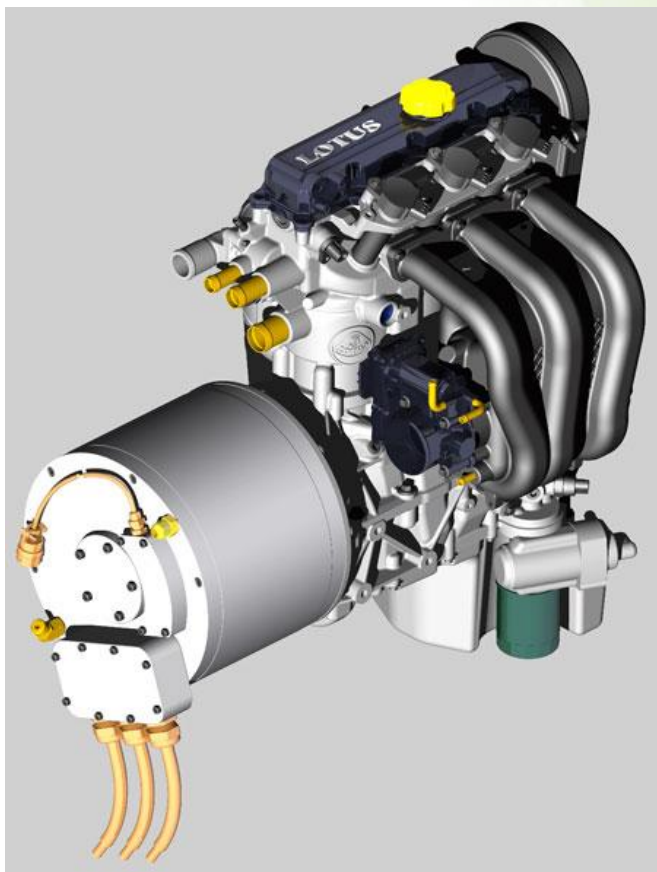
- START-STOP
- Booster
- Regeneratív fékezés
- Aktív lengéscsillapítás
- Akkumulátor-management

2015-ig (130 g/km CO₂)

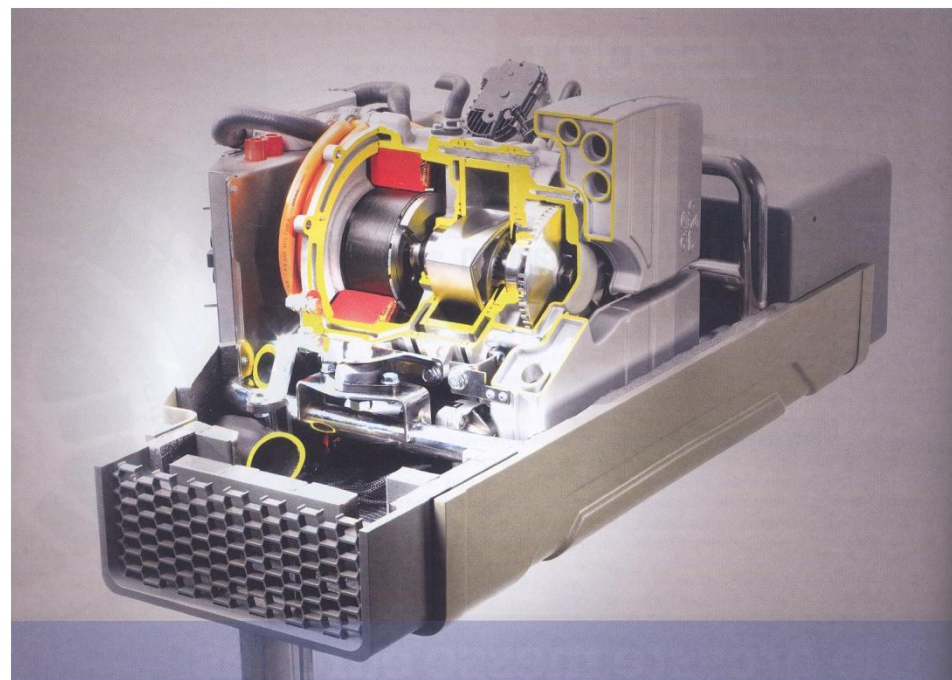
E-motor, integrált motor-generátor

Range Extender modul a hatótávolság
növelésére

Miért olyan lassú az elektromos hajtás elterjedése?

- **Akkumulátor túl drága:** 500 € / kWh
10 kWh -> 5000 € költség
- **Akkumulátor túl nehéz:** 160 kg akkumulátor-tömeg egy
55 literes üzemanyag tartályban lévő
48 kg gázolaj tömeghez viszonyítva
- **Hatótávolság túl kicsi:** 50 km hatótávolság (TwinDrive) egy
BlueMotion jármű 1200 km-es értékéhez
viszonyítva

$$[(1200 \text{ km} / 48 \text{ kg}) : (50 \text{ km} / 160 \text{ kg}) = 80]$$

- **Hiányzó infrastruktúra:** Feltöltési lehetőségek, feltöltési idő 270 perc
- **Mérsékelt elfogadottság:** Sound / feeling / feltöltési idő / hatótávolság
fűtés vagy klímaberendezés hiánya

Arról nem beszélve, hogy a hagyományos erőművekkel előállított, és a „konnektorból” letölthető árammal működő járműhajtási rendszerek összesített hatásfoka és klímagáz termelése ma még nem igazán és nem mindenütt versenyképes.

Elektromos áram termelése során felszabaduló CO₂

	kg CO ₂ / kWh
Atomerőmű	31
Kőszén erőmű	897
Kőszén hőerőmű	508
Barnaszén erőmű	1.142
Barnaszén hőerőmű	703
Földgáz gázt. erőmű	398
Földgáz gázt. hőerőmű	116
Szélerőmű	23
Vizierőmű	39
Napelem	89
Biogáz blockerőmű	-414

Az energia előállításának, tárolásának valamint hasznosításának értékelése

Well-to-Wheel:

Energiafelhasználás és klímagáz-emisszó az energiaforrástól a kerékig

Well-to-Tank (üzemanyag):

Az energiafelhasználás és a klímagáz-kibocsátás figyelembe vétele a kitermeléstől a tankolásig / konnektorig ...).

Tank-to-Wheel (jármű):

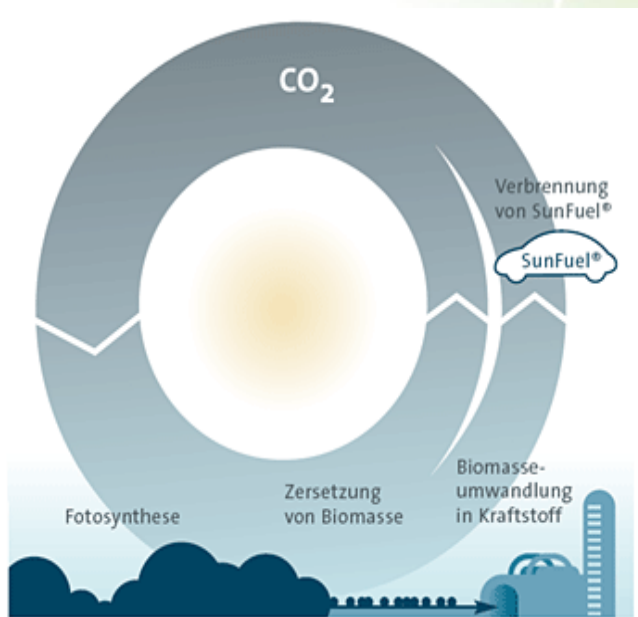
Az energiafelhasználás és a klímagáz-kibocsátás figyelembe vétele a menetciklus alatti járműüzemben

Well-to-Wheel elemzés:

A nyers energiahordozó kitermelése-, az üzemanyag gyártása-, az energiaátalakítás teljes folyamata-, a hajtási energiának a hajtáslánc elemein keresztül a jármű hajtott kerekein át az úttestre való továbbítása során felhasznált energia és az ehhez tartozó klímagáz-emisszió (CO₂) értékének meghatározása.

Távlatokban csak a megújuló
erőforrások alkalmazása
hozhat igazi áttörést.

SunFuel / SynFuel

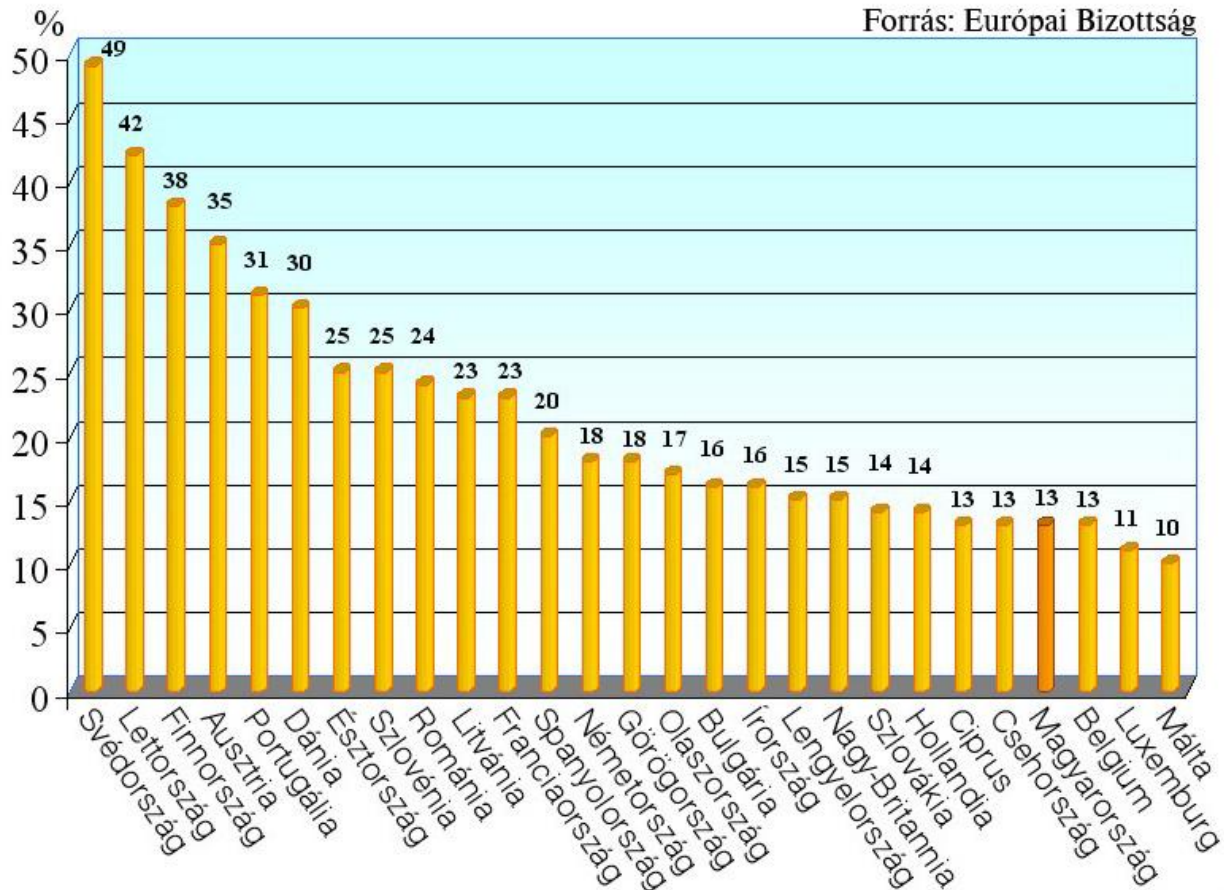

Elektromos áram

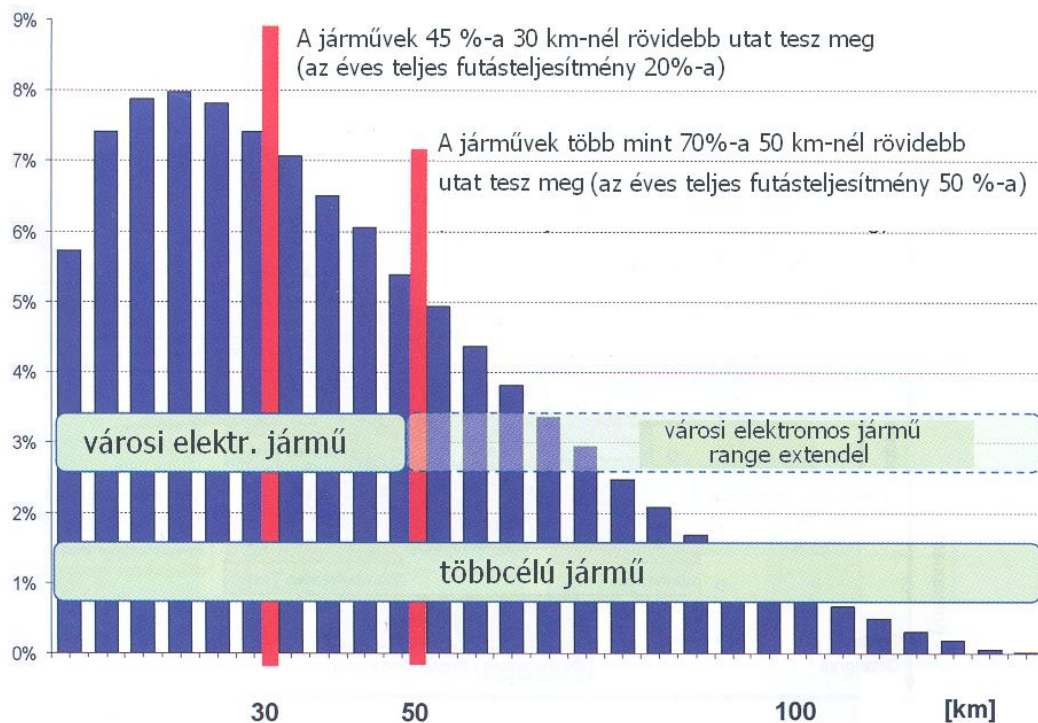
Az EU tagországainak megújulóenergia célszámai, 2020-ra

Forrás: Európai Bizottság

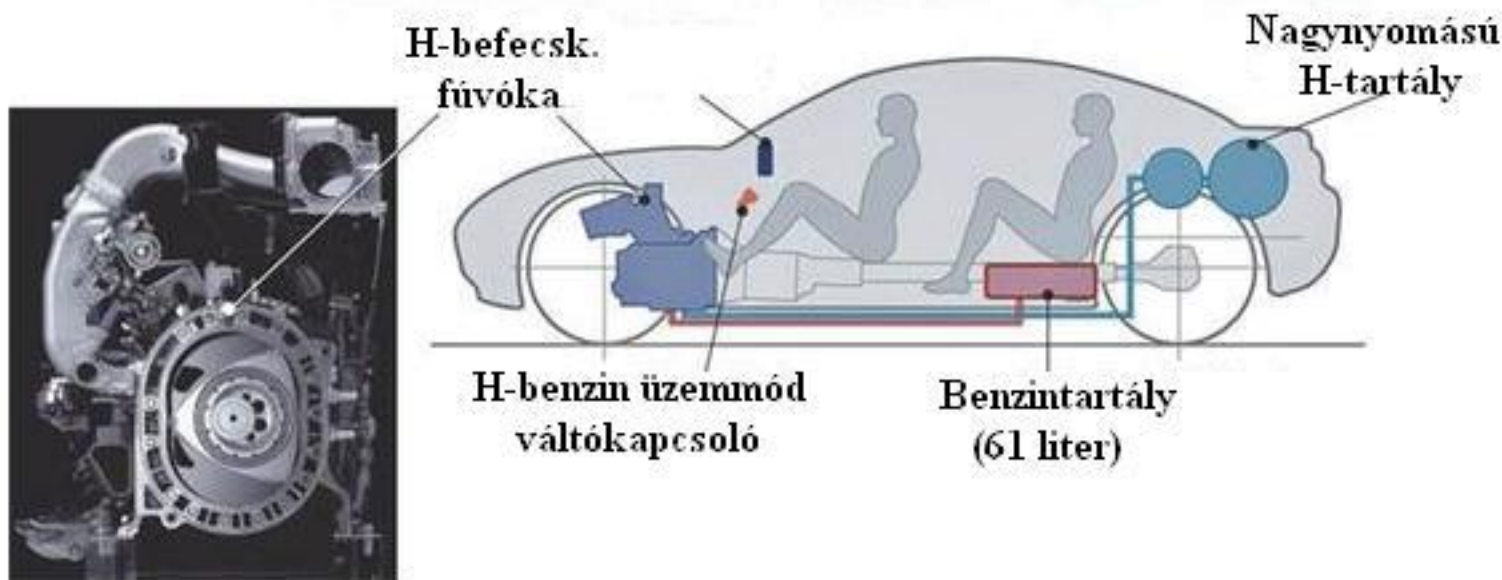
Közlekedési szokások és az igényeket kielégítő hajtásrendszerek

Mazda RX-8 - hidrogénnal üzemeltethető Wankel-motorral

AUDI e-tron Detroit Motor Show 2010

A 2-ülékes sportkocsi tömege:

1350 kg

Ebből a lithium-ion akkumulátor-modul kapacitása és tömege:

45 kWh / 400 kg

Az akkumulátorok feltöltési ideje otthon 220 V-os hálózati konnektorból:

11 óra

400V /32A alkalmazása esetén:

2 óra

Menet közben a fékezéskor nyert energiát egy generátor az akkumulátor töltésére fordítja. Ezzel a hatótávolság: **250 km-re növelhető**

AUDI e-tron Detroit Motor Show 2010

A két 19-collos hátsókereket egy-egy elektromos motor hajtja, melyek együttes teljesítménye:

150 kW

Gyorsulási értékek:

0 – 100 km/h → 5,9 s

60 – 120 km/h → 5,1 s

Maximális sebesség:

200 km/h-ban korlátozott

Prognózisok:

- A hibridhajtású autók növekedési rátája 2015-ig eléri a 20%-ot.
- 2015-ben valamennyi autó 10-11 %-a hibridhajtással rendelkezik
- A járulékos költségek magas szintje miatt a teljes-hibrid megoldások részarány 20 % alatt marad.
- A hibridpiac 70%-át az úgynevezett mikrohibridek foglalják el, amelyek funkciója a fékezési energia visszanyerésére és a gyorsítás segítésére korlátozódik és emellett egy Start-Stop automatika rendszert is tartalmaznak.
- A hibrid járművek elfogadottsága a városokban lesz domináns, ahol a jellegzetesen Stop-and-Go üzemmódban tudják kedvező tulajdonságaikat érvényre juttatni.

SZÉCHENYI TUDOMÁNYOS EST

TÁMOP-4.2.3-08/1-2008-0011

TUDOMÁNY GYÖRBE MINDENKINEK

KÖSZÖNJÜK MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

A rendezvény a „SZⁱENCE4YOU – Tudás- és tudomány disszemináció a Széchenyi István Egyetemen” című projekt keretében valósult meg.

A program szervezői, támogatói:

SZÉCHENYI
ISTVÁN
EGYETEM
TUDÁSMENEDZSMENT KÖZPONT

UNIVERSITAS-GYŐR
NONPROFIT Kft.

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

A következő előadásunk

- Prof. Dr. Winkler Gábor

Tér/képek -

Városi terek Európában – régen és ma

2010. május 5. - 18:00-19:00